

13.12.2019

Değerli Basın Mensubu,

Türkiye’de sivil toplum alanında çalışan gönüllülerin koşullarını, sorunlarını ve beklentilerini ele almayı amaçlayan Türkiye’de Gönüllülük Araştırması sonuçları İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde bugün düzenlenen **Türkiye’de Gönüllülük: Katılım, Koşullar ve Hukuk Konferansı**’nda açıklanacaktır.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Çalışmaları Merkezi (BİLGİ STÇM) ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (BİLGİ GÖÇ) tarafından 16 Ekim - 20 Kasım 2019 tarihleri arasında internet anketleriyle yürütülen araştırmaya farklı kurumlarda gönüllülük yapan 1016 kişi katılmıştır. Araştırma kapsamında Eylül – Kasım 2019 aylarında 20 STK’nın gönüllü yöneticisi ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmış ve gönüllülerle 2 odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir.

Anket çalışmasının ana bulguları şunlardır:

Araştırmaya katılanların yaşları 15 ile 75 arasında değişiyor ve Türkiye’nin farklı illerinde yaşıyorlar. Gönüllülerin %68’i kadın, %33’ü 15-24, %11’iyse 60 yaş üstü. Araştırma sonuçlarına göre, gönüllüler çalıştıkları kurumlarda ortalama 5 yıldır çalışmaktalar. Ancak gönüllülerin üçte biri 1 yıl, yarısıysa 2 yıldan az bir süredir bu kurumda gönüllülük yapıyorlar. Öğrencilere ortalama gönüllülük süresi 16 ayken, çalışanlarda 53, emeklilerdeyse 85 aya kadar yükseliyor.

Gönüllülerin yarısı çalıştıkları kurumda haftada 3-4 saatten daha az vakit harcarken, çalışma günlerinin hem haftasonu hem de hafta içi günlere yayıldığı gözlemlenmiş. Öte yandan, gönüllülerin %60’ının çalışma saatlerinin 9-18 arası olması, gönüllülük faaliyetinin kurumlaşmış olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Gönüllüler çalıştıkları kurumda daha çok eğitim vermek (%56), organizasyonlarda yer almak (%51), kampanya organizasyonlarına ve tanıtımlara yardım etmek (her ikisi de %35) gibi konularda çalışıyorlar. Raporlama yapmak ya da diğer kurumlarla ilişki kurmak gibi faaliyetleri yerine getiren gönüllülerin oranı yaklaşık dörtte bir. Gönüllülerin çalışmalarını hem ofiste hem de sahada gerçekleştirdikleri de araştırma sonuçları arasında yer alıyor.

Araştırma sonuçları, gönüllülerin şu anda çalıştıkları kurumla tanıdıkları aracılığıyla ilişki kurduklarını gösteriyor (%34). İnternet aracılığı (%16) ya da görsel/yazılı medya aracılığıyla (%10) kurumla ilişki kuranların oranıysa görece daha düşük. Bu rakamlar gönüllülerin kurumlara kişisel ilişkiler aracılığıyla temasa geçtiklerini gösteriyor. Gönüllüler, gönüllülük yaparken çalıştıkları kurumu hedef kitlesi ve çalışma alanı nedeniyle seçmekte. Üçüncü sırada güvenilirlik (%38) geliyor, bu da gönüllülerin neden kişisel ilişkileri tercih ettiğini açıklayan bir unsur olarak kabul edilebilir. Kurumsal bir yapı olması (%21) ya da toplumda tanınırlık (%16), kurumların tercih edilmesinde geride kalan faktörler.

Gönüllüler büyük çoğunluğu (%85) çalıştıkları kurumda bilgi/beceri ve yeteneklerini kullandıklarını düşünüyorlar. Kapasitelerinin kullanılmadığını düşünen gönüllülerin en büyük şikayetleriyse gönüllülere danışılmaması (%31) ve gönüllünün yeterince tanınmaması (%24). Gönüllülerin büyük çoğunluğu aldıkları görevleri tamamlayabildiklerini söylerken (%95), böyle bir sorunla karşılaşanlara göre bu durumun en önemli sebebi zamansızlık.

Çalışma, gönüllülerin yapmakta oldukları işin tanımının önceden yapılmış olduğunu (%78) ve yapılan işi büyük oranda kapsadığını (%89) gösterirken ancak gönüllülerin sadece yarısının bu tanımın yapılmasına katıldıkları (%48) ortaya çıkmıştır.

Katılımcılık konusunda başka bir konu da gönüllülerin çalıştıkları kurumlarda alınan kararlara katılım dereceleridir. Gönüllülerin yarısından fazlası (%58) kurumda alınan kararlara katıldığı görüşünderken, dörtte üçüne yakın bir kısmı da kurumun düzenlediği etkinliklere katılıyor.

Görüşülen gönüllülerin %9'u bir sosyal güvenceye sahip değil, diğerlerininse çalıştığı yerden, aileden ya da üniversiteden bir sosyal güvencesi bulunuyor. Çalıştığı STK'dan sosyal güvenceye sahip olanların oranı %9.

Gönüllülerin %20'si gönüllük yaparken psikolojik rahatsızlıklar yaşadıklarını söylerken, "meslek hastalığı" yaşayanların ve herhangi bir iş kazası geçirenlerin oranı %4. Gönüllülerin %13'ü şu anda yaptıkları gönüllülük faaliyetinin iş kazası ya da meslek hastalığı riski taşıdığını söylüyor.

Gönüllüleri çalışma koşullarına gelince gönüllülerin yaptıkları ulaşım, yiyecek ve iletişim masraflarını kendileri karşılayanların oranı %67'ye kadar geri kalanların masrafları kısmen ya da tamamen STK tarafından karşılanıyor. Gönüllülerin dörtte üçü işe başlamadan yapacakları işle ilgili bir oryantasyon/tanıtım eğitimi alırken, yapacağı işle ilgili bir protokol/sözleşmeye sahip olanların oranı %18'de kalıyor. İşe başlamadan önce sağlık taramasından geçenlerin oranı %3.

Araştırma çalışmasına katılan gönüllülere göre gönüllülüğün en önemli kazanımları kendini işe yarar hissetmek, yeni insanlarla tanışmak, sürekli yeni şeyler öğrenmek ve iş hayatında olumlu etkilerini görmek olarak ön plana çıkıyor. Gönüllülüğün insanların kişiliği üzerindeki etkilerine gelince, toplumsal sorunlara karşı duyarlılık sağlamak, daha sosyal olmak, daha iyi iletişim kurmak, daha anlayışlı ve sabırlı olmak gibi niteliklerin kazanıldığı düşünülüyor. Ayrıca gönüllülere göre kendilerini çalıştıkları kuruma duydukları aidiyet yüksekken, faaliyetlerini kamu kaynaklarının yetişmediği alanlara yardımcı olduğu görüşündeler.

Gönüllülerin gönüllülük yaparken en zorlandıkları konuların başında zaman bulmak geliyor (%53). İkinci sırada gönüllülük için yapılan harcamaların karşılanması bulunuyor (%30). Öğrenciler ve çalışanlar zaman bulmakta zorlanırken, çalışanlar, işsizler ve emekliler için gönüllülük harcamaları da bir zorluk oluşturuyor. Öğrenciler, çalıştıkları kuruma ulaşırken zorluk çektikleri görüşünü diğer gruplara göre daha fazla belirtiyorlar.

Gönüllülerin çalıştıkları kuruma duydukları aidiyetin bir göstergesi olarak çalıştıkları kurumu yakınlarına tavsiye ettiklerini (%85) ve çalışmaktan memnuniyet duyduklarını (%86) görmekteyiz. Önümüzdeki bir yılda da aynı kurumda çalışacaklarını söyleyenlerin oranı %84'ken, üç yıl sonra da aynı kurumda çalışacağı düşüncesine sahip olanların oranı da %71. Orta vadede aynı kurumda gönüllülük yapmayacağını düşünenlerin oranı öğrencilerde daha yüksek, öte yandan mezun olmak ve şehir/iş değiştirmek gibi nedenlerin yanı sıra gönüllülük alanını değiştirmek, başka kurumlarda/projelerde çalışmayı tercih etmek de orta vadede kurumda çalışmamayı düşünmenin nedenlerinden biri. Bazı gönüllülerse kurumda yaşadıkları sorunlardan dolayı bu görüşte bulunuyor.

Araştırma Ekibi: Nurhan Yentürk, Emre Erdoğan, Pınar Uyan, Laden Yurttagüler

Mülakatlar: Tuğçe Erçetin

Odak organizasyon: Merve Seda Çevik, Burcu Oy